

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES

QUEIXA RELATIVA AL DRET A L'ESPAI PÚBLIC (ANIMALS)

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 1 de juliol de 2024, la ciutadana va presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què exposava la seva disconformitat per la manca d'actuació municipal davant l'incompliment de l'obligació de portar els gossos lligats al parc del Centre del Poblenou (av. Diagonal), així com la manca de manteniment d'aquest espai.

En concret, exposava el següent:

- El 25 de juny de 2024 va patir una caiguda que atribuïa als clots fets pels gossos que estan deslligats a la zona al voltant de la plaça de la Sardana del parc.
- Aquest espai no és una zona ZUC, ni una zona especialment reservada per a gossos, però en la pràctica és d'ús quasi exclusiu dels gossos i les seves persones propietàries. Majoritàriament s'incompleix l'obligació que els gossos vagin lligats.
- Va presentar diverses queixes sobre aquest tema. Pel que fa als clots existents, la Gerència de Serveis Urbans i Manteniment de l'Espai Públic de Parcs i Jardins va respondre que el clot ja s'havia reparat, però ella va poder constatar que havien reparat un altre clot, i no el de la seva caiguda. Va tornar a presentar una queixa, i li van respondre que els gossos feien sovint aquests forats i que, per això, podien tornar a aparèixer.
- També es va adreçar a la caserna de la Guàrdia Urbana de Barcelona que és dins el parc per queixar-se sobre el fet que els gossos anaven deslligats, i li van dir que es mantenia una certa tolerància, ja que no hi havia gossos potencialment perillosos.

Actuacions fetes

1

Aquesta resolució s'emmarca dins el compromís de l'Ajuntament de Barcelona amb els **objectius de desenvolupament sostenible (ODS)**, d'acord amb la mesura de govern sobre l'Estratègia d'impuls de l'Agenda 2030. Concretament, es relaciona amb l'objectiu 11.7 "Per al 2030, un espai públic més verd, més segur i més jugable".

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se a l'**Àrea de Prevenció, Seguretat, Convivència i Règim Interior** i a l'**Institut Municipal de Parcs i Jardins** per tal de conèixer les intervencions realitzades en relació amb la queixa presentada.

El dia 4 de juliol de 2024, es va sol·licitar a aquest organisme la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

Els dies 25 de juliol i 2 de setembre de 2024, aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. Els escrits exposen les actuacions dutes a terme per l'Ajuntament.

CONSIDERACIONS

1. La convivència amb els gossos

El Consell Plenari de l'Ajuntament de Barcelona, de 23 d'octubre de 1998, va aprovar la Declaració municipal per la convivència i els drets dels animals per tal de fomentar una millor comprensió i una bona convivència entre els humans i les espècies d'animals lliures, semidependents i en captivitat que viuen al terme municipal. A més, s'indicava que l'esperit d'aquesta declaració municipal s'havia de veure reflectit en aquelles ordenances que afectessin els animals.

L'esperit de la Declaració de Barcelona es pot il·lustrar amb un extracte de dos dels seus articles:

Primer: Tots els animals, sigui quina sigui la seva espècie, tenen el dret a ser respectats. No han de ser víctimes de maltractaments, d'esforços desmesurats, d'espectacles violents ni actes cruels que els comportin patiments físics o psíquics.

Quart: **Els drets dels animals es complementen necessàriament amb els deures dels seus propietaris**, tant en relació amb els animals com amb el conjunt dels ciutadans i ciutadanes. És per això que **és responsabilitat dels posseïdors d'un animal mantenir-lo d'acord amb les normes de la bona convivència**, evitant

comportaments incívics que puguin molestar la resta de la ciutadania. Per tal de facilitar la millora de la mútua convivència i del civisme cal adaptar i millorar les condicions de la ciutat.

Amb caràcter general, els gossos ostenten la condició d'animal de companyia d'acord amb la definició de l'article 2.2 de l'Ordenança de protecció, tinença i venda d'animals (OPTVA), aprovada l'1 de setembre de 2014.

Al seu torn, cal destacar que els animals de companyia no tenen permès l'accés de manera general a qualsevol espai de la ciutat. En concret, l'article 24.1 de l'OPTVA els prohibeix l'estada "als parcs infantils o jardins d'ús per part dels infants i el seu entorn, llevat dels gossos d'assistència". L'article 59.2.b) d'aquesta ordenança cataloga aquesta conducta com a infracció molt greu.

Respecte d'altres espais d'ús públic en general, l'article 24.2 de l'OPTVA permet l'estada dels animals de companyia, però **amb determinats requisits, entre els quals es troba l'obligació d'anar lligats**, així com d'estar proveïts de la identificació amb microxip, i portar una placa identificativa o qualsevol altre mitjà adaptat al collar de l'animal en què consti el nom de l'animal i les dades de la persona propietària o posseïdora. L'obligació d'anar lligats està prevista en els termes següents:

24.2.b) Anar lligats per mitjà d'un collar o arnès i una corretja o cadena que no ocasionin lesions a l'animal, llevat de les zones especialment indicades per al lleure dels animals de companyia, així com en aquelles vies i zones, en horaris determinats, que siguin establertes per decret d'Alcaldia. A les zones especialment indicades per al lleure dels animals de companyia, poden anar sense lligar. A les zones establertes per Decret d'Alcaldia en horaris determinats, els animals poden anar sense lligar sempre que restin al costat de la persona propietària o conductora i sota el seu control visual i estiguin educats per respondre a les seves ordres verbals.

Aquesta **obligació de portar els gossos lligats** també està prevista a l'article 73-6.1 de l'Ordenança de medi ambient de Barcelona, excepte en aquelles zones especialment indicades per al lleure dels animals de companyia.

ARTICLE 73-6 Règim d'animals en espais verds. Els responsables dels animals de companyia poden circular amb ells als espais verds degudament aferrats o sota control i amb les precaucions necessàries, tal com s'especifica a l'article 24.2 de l'Ordenança sobre la protecció, la tinença i la venda d'animals, de 22 de desembre de 2003. Tanmateix, als parcs urbans de la ciutat els animals de companyia han d'anar sempre lligats per mitjà d'un collar i una corretja o cadena, excepte en aquelles zones especialment indicades per al lleure dels animals de companyia.

Cal aclarir que, malgrat la literalitat de l'OPTVA quant a l'obligació de portar els gossos lligats, la mateixa norma va establir una moratòria mitjançant la disposició transitòria

quarta i la disposició final cinquena (sobre espais reservats i zones d'ús compartit), segons les quals només se sancionaria en aquells espais en què específicament se n'assenyalés la prohibició.

1. Mentre no entri en vigor el decret d'Alcaldia que esmenta la disposició final cinquena, no resulta d'aplicació l'obligació regulada a l'article 24.2 b), tant als espais que s'hi esmenten com als espais verds, sempre que els animals de companyia restin al costat del seu amo o conductor, sota el seu control visual i estiguin educats per respondre a les seves ordres verbals i, en conseqüència, aquests supòsits excepcionats no seran sancionables.
2. Durant aquest mateix període, en els parcs urbans és d'aplicació l'article 24.2 b) d'aquesta ordenança i es consideren espais reservats per als animals de companyia aquelles àrees actualment senyalitzades.

Aquesta moratòria es justificava perquè l'Ajuntament considerava que a la ciutat **faltaven espais** per dur-los sense subjectar. Posteriorment, per facilitar la millora de la convivència mútua i del civisme, en data 15 de desembre de 2023, l'Ajuntament va aprovar una modificació de l'OPTVA i es van activar un **centenar d'espais¹ nous on es pot portar el gos deslligat**, que es van sumar a les 116 àrees que ja existien, les àrees de gossos (AG) i àrees d'esbarjo de gossos (AEG).

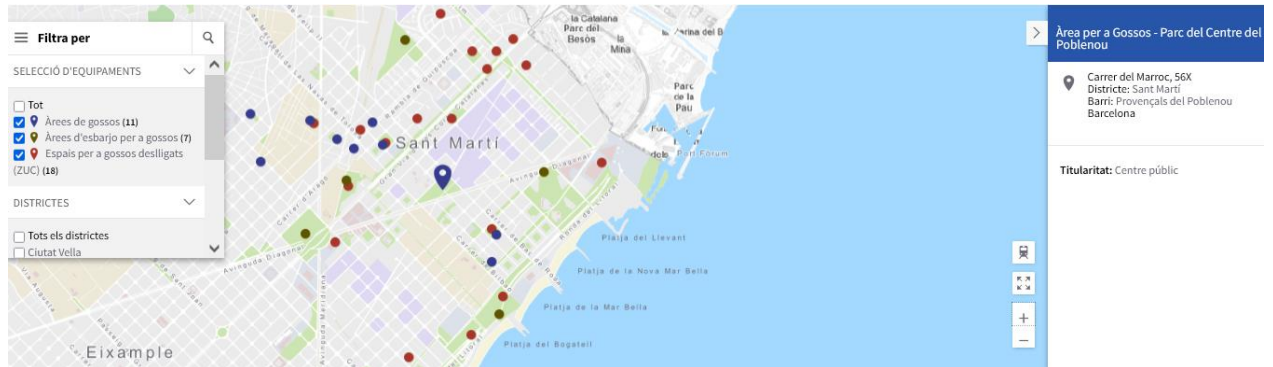
Els nous espais són les anomenades **zones d'usos compartits (ZUC)**, que a diferència de les àrees per a gossos, són espais oberts com carrers, places, rambles, parcs o altres espais de la via pública on, en franges horàries de matí i tarda, es permet portar-hi els gossos deslligats. Fora de l'horari estipulat, els gossos han d'anar lligats.

En conseqüència, amb la incorporació de les ZUC, actualment els gossos tenen un total de **226 espais amigables** on poden anar deslligats: 69 AG de fins a 400 m²; 49 AEG, la meitat de les quals amb més de 700 m², i 108 ZUC que seran espais no segregats on els gossos podran anar sense lligar, sempre que es compleixin les condicions establertes per la seva estada a la via i els espais públics, concretament: que obeeixi les ordres verbals de la persona conductora, que estigui sota el seu camp visual i que no se'l consideri potencialment perillós (art. 24.2.b de l'Ordenança sobre la protecció, la tinença i la venda d'animals).

La ubicació d'aquestes àrees està disponible mitjançant el web municipal sobre benestar animal.

¹ <https://ajuntament.barcelona.cat/benestaranimal/ca/espais-gossos-deslligats-en-franges-horaries>

És necessari indicar que, prop del parc del Centre del Poblenou, hi ha diverses ZUC destinades a un ús compartit amb persones propietàries de gossos en un horari determinat.

2. Actuacions de la Guàrdia Urbana (GUB)

De conformitat amb l'article 3.2 de l'OPTVA, la promotora de la queixa està legitimada per denunciar qualsevol incompliment de la normativa pel que fa a la tinença de gossos, i així ho va fer en diverses ocasions.

[...] Tothom té el deure de complir les normes contingudes en aquesta ordenança i de denunciar els incompliments que presenciï o dels quals tingui coneixement cert. L'Ajuntament ha d'atendre les reclamacions, les denúncies o els suggeriments de les persones i exercir les accions que en cada cas s'escaiguin. [...]

D'acord amb l'informe de l'Àrea de Prevenció, Seguretat, Convivència i Règim Interior, en principi, en aquest parc del Centre de Poblenou no hi ha cap servei de vigilància municipal. Per aquest motiu la GUB seria la responsable de fer complir la prohibició de portar els gossos deslligats.

Sobre la qüestió de si la caserna de la GUB ubicada dins el parc coneix la problemàtica dels gossos deslligats fora de les zones autoritzades, la GUB considera que la incidència en aquest parc és menor en comparació amb altres parcs del districte com el parc de Sant Martí o els jardins de Mercè Plantada i Quatre Cases. Per aquest motiu, actualment, aquesta problemàtica no s'està treballant en cap taula tècnica en què participi la GUB, ni s'ha mencionat en cap consell de districte ni n'han tingut constància a través d'alguna associació veïnal o entitat del barri.

L'informe exposa també les actuacions fetes en relació amb la prohibició de portar els gossos deslligats:

- Fitxes IRIS: un total de cinc. Totes elles són de la promotora de la queixa. En dos casos es van dirigir a la GUB per presència de gossos deslligats, i les altres tres es van dirigir a Parcs i Jardins per la presència de clots.
- Trucades registrades al Mycuts (1 de gener de 2024 fins a 8 de juliol de 2024), 112: cap.
- Denúncies (període: 1 de gener de 2024 fins a 8 de juliol de 2024): catorze denúncies per gossos deslligats a l'interior del parc i quatre denúncies més per gossos deslligats als carrers adjacents.

Finalment informen que des de la unitat territorial de la GUB estan molt pendents de fer complir la normativa relacionada amb gossos i les molèsties que puguin ocasionar. Per aquest motiu, l'estratègia és continuar treballant a demanda i analitzar dades, les afectacions i les possibles resolucions en aquest punt de districte amb les eines de què disposen.

3. Manteniment del parc del Centre del Poblenou

A més del fet que els gossos vagin deslligats, el principal motiu de queixa són els danys que aquests causen en l'espai públic produint clots, que poden ser perillosos per a les persones vianants.

En aquest sentit, segons els articles 14 i 23.1 de l'OPTVA, la responsabilitat per qualsevol dany, perjudici o molèstia recau en la persona posseïdora o la propietària de l'animal.

ARTICLE 14. Responsabilitat de les persones posseïdores i propietàries dels animals.

1. La persona posseïdora d'un animal, sens perjudici de la responsabilitat subsidiària de la propietària, és responsable dels danys, perjudicis i molèsties que ocasioni a les persones i altres animals, als béns, incloses les vies i els espais públics, i al medi natural en general, d'acord amb el que estableix la legislació civil aplicable.

23.1. Les persones propietàries o posseïdores dels animals domèstics han d'evitar en tot moment que aquests causin danys o embrutin els espais públics i les façanes dels edificis confrontants. En especial, s'han de complir les conductes següents [...].

Quant a les actuacions de manteniment i conservació del parc, Parcs i Jardins indica el següent:

- Recursos assignats a les tasques de manteniment de la brigada de manteniment del parc del Centre del Poblenou. Es tracta d'una brigada de manteniment de jardineria formada per nou persones, i disposa d'un vehicle amb caixa basculant. El parc està dividit en tres illes, cadascuna amb les seves singularitats. Els amidaments de les diferents superfícies i elements són:
 - 21.000 m² de terra o sauló: dos cops al mes com a mínim tapem els forats oberts per gossos, més les actuacions correctives extraordinàries en cas de detectar situacions perilloses o peticions ciutadanes.
 - 2.665 m² de gespa: sega mensual a l'hivern, bimensual a la primavera i a la tardor, i setmanal a l'estiu.
 - 250 m² d'aigua ornamental / llacs: manteniment a càrrec de Barcelona Cicle de l'Aigua, SA (BCASA).
 - 973 m² d'àrees de joc infantil: revisió i manteniment setmanal de tanques i elements.
 - 1.122 m² de grups arbustius: dues podes anuals, més les actuacions correctives extraordinàries.
 - 770 arbres i palmeres (plàtans, tipuanes i *Schinus* majoritàriament): poda ordinària cada deu anys, més les actuacions correctives extraordinàries (trencament de branca, etc.).
 - 2.000 metres lineals de tanca d'enfiladissa (buguenvíl·lea): podes entre dues i tres vegades l'any, mitjançant una plataforma elevadora i un tractor.
 - 3 fonts: manteniment a càrrec de Barcelona Cicle de l'Aigua, SA (BCASA).
 - Bancs, cadires i altre mobiliari urbà: revisió i manteniment mensual.

- Àrea tancada de gossos de 388 m², amb accés pel carrer del Marroc, 56X, de planta rectangular:
 - Manteniment a càrrec de Parcs i Jardins a través d'un contracte. Les actuacions periòdiques són:
 - dues visites setmanals d'inspecció visual
 - desinfecció de l'AEG amb periodicitat mensual
 - lectura del comptador de subministrament d'aigua i enregistrament de dades
 - aportació i anivellament de sauló o sorra amb periodicitat anual
 - revisió i manteniment de la xarxa de reg
 - revisió i neteja de l'abeurador

 - A banda, es fa un manteniment correctiu per resoldre incidències, arran de les revisions bisetmanals.

Pel que fa a la presència de gossos deslligats al parc del Centre del Poblenou, Parcs i Jardins informa que en aquest parc les queixes no són freqüents, si es compara amb altres espais de la ciutat, però admet que hi ha una certa problemàtica per les actituds incíviques.

Com a mesura informativa, Parcs i Jardins va canviar els senyals del parc i hi va afegir el pictograma d'obligació de portar els gossos lligats.

En relació amb les queixes formulades per la interessada sobre els clots fets per gossos, Parcs i Jardins informa que van ser degudament ateses, si bé és veritat que hi va haver una confusió sobre el clot a reparar, ja que les fotografies aportades per la ciutadana en la seva segona queixa no corresponien a les de la fitxa anterior aportades per l'operador de la resolució. En qualsevol cas, el desperfecte va ser finalment reparat.

4. Conclusions

Aquesta Sindicatura rep periòdicament queixes similars a la present, i com ha passat en aquest cas, després d'analitzar les intervencions realitzades, conclou que no s'observen indicis d'actuacions municipals irregulars per part de l'Administració —en aquest cas la GUB i Parcs i Jardins— que conculquin els drets de les persones. Així mateix, tampoc no es constata una manca de diligència per atendre les reclamacions presentades.

Actualment, a la ciutat hi ha censats més de 180.000 gossos. La gran presència de gossos, alguns deslligats, és una problemàtica que els parcs i espais verds de la ciutat pateixen des de fa anys, que posen en risc la integritat física de les persones, tant per l'obertura de clots com pels excrements o jocs descontrolats, com perquè provoquen un greu perjudici a la vegetació en general.

En l'àmbit de les seves competències, l'Ajuntament té el deure de protegir els animals d'acord amb l'art. 45.2 de la Constitució espanyola, sens perjudici també de vetllar per la seguretat de les persones i dels seus béns.

Per tant, la solució al problema dels gossos deslligats en espais on haurien d'anar lligats és disposar de zones habilitades a aquest efecte que permetin l'esbarjo i la socialització dels gossos. De fet, recentment hi ha hagut una ampliació d'aquests espais per fer més difusió de l'oferta disponible.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té

com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **les actuacions de l'Àrea de Prevenció, Seguretat, Convivència i Règim Interior i de l'Institut Municipal de Parcs i Jardins han estat adequades** i no s'observen indicis d'una actuació municipal irregular.

Això no obstant, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Recomanar a la Unitat Territorial de la GUB de Sant Martí** que continuï controlant els usos indeguts i els comportaments incívics quant a la tinença de gossos al parc del Centre del Poblenou i que incoï els expedients sancionadors corresponents.
- **Recomanar a Parcs i Jardins** que faci alguna campanya informativa sobre l'oferta d'espais amigables per a gossos.
- **Recomanar a Parcs i Jardins** que reforci la senyalització de les zones habilitades per a gossos o faci alguna campanya informativa per evitar que vagin deslligats per les zones no habilitades.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.